

KARTA KURSU

Nazwa	Regionalne ćwiczenia terenowe – Pojezierza i Pobrzeża Bałtyku
Nazwa w j. ang.	<i>Regional field classes – The lake district belt and the Baltic coastlands</i>

Koordynator	prof. dr hab. Krzysztof Bąk	Zespół dydaktyczny
Punktacja ECTS*	4	prof. dr hab. Krzysztof Bąk dr hab. Tomasz Bryndal, prof. UKEN

Opis kursu (cele kształcenia)

Celem kursu jest zapoznanie z głównymi cechami krajobrazu, zjawiskami przyrodniczymi i problematyką społeczno-gospodarczą Pobrzeża Gdańskiego oraz Pojezierza Wschodniopomorskiego a także doskonalenie umiejętności obserwacji, dokumentacji i interpretowania wybranych elementów środowiska geograficznego w terenie.

Warunki wstępne

Wiedza	Podstawowa wiedzę z zakresu geologii, geomorfologii, gleboznawstwa, hydrologii, klimatologii, geografii społeczno-ekonomicznej, turystyki.
Umiejętności	Elementarne umiejętności obserwacji wybranych elementów środowiska geograficznego oraz podstawy kartowania tematycznego.
Kursy	kartografia i topografia, geologia, geomorfologia, hydrologia, meteorologia z klimatologią, geografia ekonomiczna, kształtowanie i ochrona środowiska, geografia społeczna, geografia regionalna Polski (fizyczna i ekonomiczna)

Efekty uczenia się

Wiedza	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
--------	-----------------------------	-------------------------------------

	<p>W01 Formułuje kryteria klasyfikacji oraz nazywa i rozpoznaje poszczególne regiony fizyczno-geograficznych Wybrzeża Gdańskiego i Pojezierza Wschodniowopomorskiego.</p> <p>W02 Charakteryzuje zróżnicowanie krajobrazowe w/w regionów.</p> <p>W03 Rozumie i objaśnia wpływ procesów przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych na zróżnicowanie środowiska geograficznego tych obszarów.</p>	<p>K_WG02</p> <p>K_WG03, K_WG04, K_WG06, K_WG07, K_WG08, K_WG09, K_WG12</p> <p>K_WG05,</p>
--	--	--

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Umiejętności	U01 Potrafi obserwować, dokumentować i scharakteryzować wybrane elementy środowiska geograficznego Wybrzeża Gdańskiego i Pojezierza Wschodniowopomorskiego.	K_UW02, K_UW03, K_UW04, K_UW05, K_UW09, K_UO01, K_UO02, K_UK01, K_UK02
	U02 Określa związki przyczynowo-skutkowe pomiędzy elementami środowiska geograficznego w/w regionów	K_UW07, K_UW08, K_UW09
	U03 Identyfikuje zagrożenia środowiska geograficznego wskazuje sposoby ich zapobiegania i likwidacji skutków.	K_UW09, K_UO03

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Kompetencje społeczne	K01 Ma świadomość złożoności funkcjonowania środowiska geograficznego Wybrzeża Gdańskiego i Pojezierza Wschodniowopomorskiego	K_KK02
	K02 Współdziała i efektywnie pracuje w grupie, przyjmując w niej różne role postępując zgodnie z zasadami etyki.	K_KK03, K_KO01, K_KR01
	K03 Jest zdolny do obiektywnej, krytycznej i opartej na wiedzy oceny źródeł danych, stanu i zagrożeń środowiska geograficznego.	K_KK01, K_KO02

Organizacja

Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach										
		A		K		L		S		P		E
Liczba godzin	-					36						
						ZO						

Opis metod prowadzenia zajęć

Zajęcia prowadzone są w formie ćwiczeń terenowych (6-dniowe) w wybranych przez prowadzących obszarach Wybrzeża Gdańskiego i Pojezierza Wschodniopomorskiego.

Studenci wykonują obserwacje terenowe i dokumentują je poprzez sporządzenie notatek, szkiców i wypełniania formularzy w materiałach ćwiczeniowych.

Formy sprawdzania efektów uczenia się

	E – learning	Gry dydaktyczne	Ćwiczenia w szkole	Zajęcia terenowe	Praca laboratoryjna	Projekt indywidualny	Projekt grupowy	Udział w dyskusji	Referat	Praca pisemna (esej)	Egzamin ustny	Zaliczenie pisemne	Inne
W01				X		X		X	X				X
W02				X		X		X	X				X
W03				X		X		X	X				X
U01				X		X		X	X				X
U02				X		X		X	X				X
U03				X		X		X	X				X
K01				X		X		X	X				X
K02				X				X					
K03				X				X					

x- praca z materiałami przygotowanymi przez prowadzących.

Kryteria oceny	<p>Przed ćwiczeniami terenowymi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) przygotowanie referatu na wybrany temat (indywidualnie lub w zespole 2 osobowym; osoby prowadzące dostarczają listę tematów) <p>Podczas ćwiczeń terenowych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wykonywanie podstawowych obserwacji, ich dokumentacja w formie notatek, sporządzania szkiców i wypełniania formularzy (raporty), a także zadań zamieszczonych w karcie pracy 2) wygłoszenie krótkiego (10-20 min.) referatu wcześniej zatwierdzonego przez osobę prowadzącą 3) Aktywny udział w dyskusji podczas zajęć
Uwagi	<p>Warunkiem dopuszczenia studenta do ćwiczeń terenowych jest:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przygotowanie i zatwierdzenie przez prowadzącego materiałów będących podstawą prezentacji na ćwiczeniach - posiadanie wydrukowanych materiałów graficznych do ćwiczeń (przygotowanych w formie hand-out – kart pracy),

- podpisanie regulaminu ćwiczeń terenowych.

Treści merytoryczne:

1/ Pojezierze i Pobrzeże Kaszubskie

Tematy: georóżnorodność Pobrzeża i Pojezierza Kaszubskiego; hydrologia obszaru Pojezierza Kaszubskiego; walory i atrakcje krajoznawcze ze znaczeniem turystyki w gospodarce regionu; energetyka alternatywna (farmy wiatrowe); zagadnienia społeczne i gospodarcze regionu; odrębność kulturowa Kaszubów.

2/ Erozyjne i akumulacyjne formy wybrzeża południowego Bałtyku

Tematy: rozwój paleogeograficzny Bałtyku; historyczne i współczesne zmiany poziomu morza; działalność rzeźbotwórcza morza (niskie i wysokie brzegi morskie); sposoby stabilizacji klifów; powstanie kosa helskiej i mierzei wiślanej; historyczne i współczesne funkcje Półwyspu Helskiego; formy ochrony przyrody na mierzejach.

3/ Rzeźba postglacjalna Pojezierza Kaszubskiego

Tematy: rozwój paleogeograficzny Pojezierza Kaszubskiego w późnym plejstocenie i wczesnym holocenie; jeziora rynnowe; pradolina Łeby – Redy; kępy wysoczyznowe i ich osady.

4/ Aglomeracja Trójmiasta

Tematy: rozwój osadnictwa nad Zatoką Gdańską i Pucką; historia i funkcje Gdańska oraz Gdyni; Sopot jako uzdrowiskowo; układ przestrzenny i zespół zabytkowy Głównego Miasta w Gdańsku; uwarunkowania lokalizacji portów morskich w Gdańsku i Gdyni; gospodarka morska, przemysł stoczniowy i jego zmiany; zagadnienia społeczno-gospodarcze aglomeracji; znaczenie Gdańska w młodej historii Polski.

5/ Żuławy Wiślane

Tematy: delta Wisły i jej rozwój; współczesne i historyczne koryta Wisły na Żuławach; historia osadnictwa (okres krzyżacki; XVI-XVII wiek oraz okres po 2-giej wojnie światowej) i jego ślady we współczesnym krajobrazie; gospodarka wodna regionu; gleby i ich rolnicze wykorzystanie.

Słowniczek (5-15 pojęć w języku angielskim)

krajobraz staro- i młodoglacjalny – old and young glacial landscape; równina morenowa – moraine plateau; pogórki moreny czołowej – frontal moraine hills; oz – esker; wydmy śródlądowe i nadmorskie – inland and coastal dunes; jeziora polodowcowe i przybrzeżne – glacial and coastal lakes; równina zalewowa – floodplaine; farma elektrowni wiatrowych – wind farm; stopień wodny (zapora wodna) – dam; elektrownia wodna – hydroelectric power station; kopalnia odkrywkowa – open-pit, open-cast or open cut mining; uzdrowisko – spa; wody geotermalne i solankowe – geothermal and brine waters

Wykaz literatury podstawowej – do opracowania przydzielonych referatów

Aber, J.S., Ruszczyńska-Szenajch, H., 1997. Origin of Elbląg Upland, northern Poland, and glaciotectionism in the southern Baltic region. *Sedimentary Geology*, vol. 111, 119-134.

Andrulewicz E., 2008. Rybołówstwo bałtyckie wobec nowych koncepcji wykorzystania przestrzeni morskiej, [w:] Przyszłe wykorzystanie polskiej przestrzeni morskiej dla celów gospodarczych i ekologicznych, Inst. Morski, Gdańsk: 22-39.
(https://zbkiks.ug.edu.pl/czochanski_publicacje_pdf/przyszle_wykorzystanie_polskiej_przestrzeni_morskiej.pdf)

Bryndal T. 2015, Local flash floods in Central Europe: A case study of Poland. *Norsk Geografisk Tidsskrift-Norwegian Journal of Geography*. Vol. 69(5), 288-298 DOI :

<http://dx.doi.org/10.1080/00291951.2015.1072242>

Cebulak K., 2010. Delta Wisły powyżej i poniżej poziomu morza, Stowarzyszenie Żuławy i Lokalna Grupa Działania Żuławy i Mierzeja, Nowy Dwór Gdański: 61 ss.
(<http://zph.org.pl/userfiles/zphorgpl/file/wydawnictwa%20pdf/Delta%20Wisly.pdf>)

Czapowski, G., Bukowski, K., 2012. Salt resources in Poland at the beginning of the 21st century. *Geology, Geophysics & Environment*, vol. 38 (2), 189–208. <http://dx.doi.org/10.7494/geol.2012.38.2.189>

Czubla, P., Gałązka, D., Górską, M., 2006. Eratyki przewodnie w glinach morenowych Polski. *Przeegląd Geologiczny*, 54 (3), 245-255.

Domy Żuławskie, w poszukiwaniu zaginionej tradycji budownictwa, Lokalna Grupa Działania Żuławy i Mierzeja, Nowy Dwór Gdański, 2009: 90 ss.
(<http://www.zph.org.pl/userfiles/zphorgpl/file/wydawnictwa%20pdf/06.%20Domy%20zulawskie%20-%20w%20poszukiwaniu%20zagubionej%20tradycji%20budownictwa.pdf>http://www.zulawyimierzeja.org.pl/download/Domy_zulawskie.pdf)

Florek W. (red.), 2008. Słowiński Park Narodowy, 40 lat ochrony unikatowej przyrody i kultury, SPN, Smoldzino.

Giziński, A., Kentzer, A., Rejewski, M., 1997. Why does Druzno Lake (Poland) still exist? On the conditions of the pond-type lake ecosystem sustainability. *Hydrobiologia*, vol. 342/343, 297–304,

Gregersen, S. *et al.*, 2007. The exceptional earthquakes in Kaliningrad district, Russia on September 21, 2004. *Physics of the Earth and Planetary Interiors*, vol. 164, 63–74.

Herbich, J. Stępnowski, P., Podlesińska E., 1998. Morze Bałtyckie – o tym warto wiedzieć, *Zeszyty Zielonej Akademii*, 7, Polski Klub Ekologiczny, Okręg Wschodnio-Pomorski, Gdańsk.
(https://cgis.oig.ug.edu.pl/dane/morze_baltyckie.pdf)

Jurys L., Kaulbarsz D., Koszka-Maróń D., Zaleszkiewicz L., 2008. Baltic cliffs and mach more, *Przeegl. Geol.*, 56 (8/1): 595-603. (<https://geojournals.pgi.gov.pl/pg/article/view/30671/22303>)

Kosmowska-Ceramowicz B., 2008. Glowing stone: Amber In Polish deposits and collections, *Przeegl. Geol.*, 56 (8/1): 604-610. (https://www.pgi.gov.pl/images/stories/przeklad/pg_2008_08_01_09.pdf)

Kostrzewski A., Zwoliński Z., Andrzejewski L., Florek W., Mazurek M., Niewiarowski W., Podgórski Z., Rachlewicz G., Smolska E., Stach A., Szmańda J., Szpikowski J., 2008. Współczesna ewolucja rzeźby młodoglacjalnej Niżu Polskiego, [w:] *Współczesne przemiany rzeźby Polski*, A. Kostrzewski, K. Krzemień, P. Migoń, L. Starkel, M. Winowski, Z. Zwoliński (red.), Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań, 2021
<https://doi.org/10.12657/9788379863822-09>
(<https://bogucki.home.pl/repozytorium/9788379863822/9788379863822-09.pdf>)

Koszka-Maróń, D., 2016. Model litofacjalny stożka ujoeciowegoWis³y jako zapis interakcji środowiska lądowego i morskiego. *Przeegląd Geologiczny*, vol. 64 (5), 315-327.

Kowalczyk U., 2008. Znaczenie małych portów i przystani dla rozwoju społeczno-gospodarczego miast i gmin nadmorskich, [w:] *Przyszłe wykorzystanie polskiej przestrzeni morskiej dla celów gospodarczych i ekologicznych*, Inst. Morski, Gdańsk: 128-135.
(https://zbkiks.ug.edu.pl/czochanski_publicacje_pdf/przyszle_wykorzystanie_polskiej_przestrzeni_morskiej.pdf)

Kruk H., Waldziński D., 2008. Ekonomiczno-kulturowe aspekty ochrony środowiska morskiego Bałtyku, [w:] *Przyszłe wykorzystanie polskiej przestrzeni morskiej dla celów gospodarczych i ekologicznych*, Inst. Morski, Gdańsk: 200-211.
(https://zbkiks.ug.edu.pl/czochanski_publicacje_pdf/przyszle_wykorzystanie_polskiej_przestrzeni_morskiej.pdf)

Kulawiak, A., Smętiewicz, K., 2021. Znaczenie turystyki w kształtowaniu warunków i jakości życia w małym mieście na przykładzie Helu w opinii jego mieszkańców. *Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG*, 35(3), 239-258, <https://doi.org/10.24917/20801653.353.15> <https://prace-kgp.up.krakow.pl/article/view/8605>

Leśniak T., 2002. Materiały pomocnicze do terenowych zajęć geologicznych w rejonie nadmorskim, skrypt uczelniany 1648, Uczelniane Wyd. Nauk.-Dydakt., AGH, Kraków: 40 ss.

(<http://winntbg.bg.agh.edu.pl/skrypty2/0054/lesniak.pdf>)

Lorens P., 2008. Współczesne strategie przekształceń przestrzeni portów w kontekście przemian miast i regionów [w:] Przyszłe wykorzystanie polskiej przestrzeni morskiej dla celów gospodarczych i ekologicznych, Inst. Morski, Gdańsk: 118-127.

(https://zbkiks.ug.edu.pl/czochanski_publicacje_pdf/przyszle_wykorzystanie_polskiej_przestrzeni_morskiej.pdf)

Łabuz T., 2013. Sposoby ochrony brzegów morskich i ich wpływ na środowisko przyrodnicze polskiego wybrzeża Bałtyku. WWF

(<https://www.wwf.pl/sites/default/files/2017-07/Sposoby%20ochrony%20brzeg%C3%B3w%20morskich%20i%20ich%20wp%C5%82yw%20na%20%C5%9Brodowisko%20przyrodnicze%20polskiego%20wybrze%C5%BCa.pdf>)

Łęcki W. (red.), 2005, Kanon krajoznawczy Polski, Wyd. PTTK „Kraj”, Warszawa: 374 ss.

Małka, A., 2015. Śladami bursztynowego górnictwa w województwie pomorskim. Acta Univ. Lodzensis, Folia Geogr.-Oecon., vol. 22, 65–86.

Moskalewicz, D., Sokołowski, R., Fedorowicz, S., 2016. River response to climate and sea level changes during the Late Saalian/Early Eemian in northern Poland – a case study of meandering river deposits in the Chłapowo cliff section. Geologos, vol. 22, (1), 1–14.

Mamuszka F., 1990. Gdańsk i okolice, przewodnik, SiT, Warszawa: 336 ss.

Marcinkowska, A. et al., 2013. Mapa geomorfologiczna województw pomorskiego i warmińsko-mazurskiego z wykorzystaniem metod geoinformatycznych. Teledetekcja Środowiska, vol. 49.

Okolice Trójmiasta, Wybrzeże, Kaszuby, Żuławy, nawigator turystyczny, 2008, carta Blanca, Warszawa, 128 ss.

Okoniewska B., 1992. Gospodarka rolna i osadnictwo na Żuławach w okresie powojennym, Wisła w dziejach i kulturze Polski, 7, Wyd. UW, Warszawa: 100 ss.

Omilanowska M., Majewski S., 2008. Gdańsk i Pomorze Wschodnie, Przewodniki Wiedzy i Życia, Wiedza i Życie, Warszawa: 295 ss.

Petelski, K., 2008. Ewolucja poglądów na budowę geologiczną i powstanie gardzieńskiej moreny czołowej. Landform Analysis, vol. 7, 130–137.

Pociask-Karteczka, J., Żychowski, J., & Bryndal, T. (2017). Zagrożenia związane z wodą-powodzie błyskawiczne. *Gospodarka Wodna*, (2), 37-42.

Pomian I., 2008. Morska turystyka wrakowa w świetle ochrony podwodnego dziedzictwa kulturowego - z doświadczeń Centralnego Muzeum Morskiego w Gdańsku, [w:] Przyszłe wykorzystanie polskiej przestrzeni morskiej dla celów gospodarczych i ekologicznych, Inst. Morski, Gdańsk: 136-151.

(https://zbkiks.ug.edu.pl/czochanski_publicacje_pdf/przyszle_wykorzystanie_polskiej_przestrzeni_morskiej.pdf)

Rotnicki K. 2008. Przemiany budowy geologicznej i rzeźby Słowińskiego Parku Narodowego. [w] Florek W. (red.) Słowiński Park Narodowy. 40 lat ochrony unikatowej przyrody i kultury. Wyd. SPN Smołdzino.

Rucińska-Zjadacz, M., Rudowski, S., Wróblewski, R., 2009. Geneza, rozwój i stan barier piaszczystych Zatoki Puckiej. [W] Geneza, litologia i stratygrafia utworów czwartorzędowych Tom V Seria Geografia nr 88, Wydawnictwo UAM, Poznań.

Sadowski J., 2009. Perspektywy rozwoju marikultury w polskiej strefie przybrzeżnej Bałtyku, [w:] Przyszłe wykorzystanie polskiej przestrzeni morskiej dla celów gospodarczych i ekologicznych, Inst. Morski, Gdańsk: 44-56.

(https://zbkiks.ug.edu.pl/czochanski_publicacje_pdf/przyszle_wykorzystanie_polskiej_przestrzeni_morskiej.pdf)

Słownik geograficzno-krajoznawczy Polski, 2000. Wyd. Nauk. PWN, Warszawa: 1046 ss.

Sokołowski, R. J. (red.), 2014. Ewolucja środowisk sedymentacyjnych regionu Pobreża Kaszubskiego. Monografia. Wydział Oceanografii i Geografii Uniwersytetu Gdańskiego.

Tomczak A., 2002. Półwysep Helski w świetle najnowszych badań geologicznych , [w:] Geologia Regionu Gdańskiego, Przewodnik 73 Zjazdu PTG, PIG, Gdańsk.

Wagner, M., 2006. Węglowe osady miocenu Kępy Swarzewskiej na wybrzeżu bałtyckim. Geologia (AGH), vol. 33 (1), 69–90.

Wodzinowski, T., Radtke, K., Nadolna-Ałtyn, K., Szymanek, L., Witalis, B., Wpływ wlewów z Morza Północnego do Morza Bałtyckiego na rozwój stada dorsza. W: 95-lecie Morskiego Instytutu Rybackiego: aktualne tematy badań naukowych, 95-lecie Morskiego Instytutu Rybackiego: aktualne tematy badań naukowych Tom I - Zasoby ryb i rybołówstwo, s. 33-39. www.mir.gdynia.pl

Wybrzeże Bałtyku, Uznam, Wolin, Kaszuby, Żuławy Wiślane, 2007. Copernicus, Warszawa: 160 ss.

Zaleszkiewicz, L. Koszka-Marzoń.D., 2005. Procesy aktywizujące degradację wybrzeża klifowego Zalewu Puckiego. Przegląd Geologiczny, vol. 53, nr 1, 2005, 55-62.

Zaniewski P., 2005. Szlakami zamków krzyżackich, Sport i Turystyka, Muza S.A., Warszawa: 362 ss.

Zaucha J., 2008. Rybołówstwo ważnym czynnikiem współczesnej gospodarki na morzu, [w:] Przyszłe wykorzystanie polskiej przestrzeni morskiej dla celów gospodarczych i ekologicznych, Inst. Morski, Gdańsk: 40-43.

(https://zbkiks.ug.edu.pl/czochanski_publicacje_pdf/przyszle_wykorzystanie_polskiej_przestrzeni_morskiej.pdf)

Rocznik Statystyczny Gospodarki Morskiej, 2021. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-statystyczny-gospodarki-morskiej-2021,11,13.html> Pomorska Platforma Komunikacji Społecznej <https://ekoagora.pl/>

Naturalnie Bałtyckie <https://naturalniebałtyckie.pl/>

Serwis Informacyjny Państwowej Służby Geologicznej – <https://www.jednaziemia.pl/>

Statystyczne Vademecum Samorządowca, 2024, Urząd Statystyczny w Gdańsku

<https://gdansk.stat.gov.pl/statystyczne-vademecum-samorzadowca/>

Oficjalne portale internetowe miast województwa pomorskiego: Gdańska, Gdyni, Sopotu, Helu i innych np. <https://www.gdynia.pl/turystyczna-pl>, <https://visit.sopot.pl/>, <https://visitgdansk.com/>, <https://gohel.pl/>

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)

liczba godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	-
	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	36
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	10
liczba godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	25
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	15
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	14
	Przygotowanie do egzaminu/zaliczenia	-
Ogółem bilans czasu pracy		100
Liczba punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		4